

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

De enige mogelijkheid tot leven

“Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven”

Hebreeën 10:38

De schrijver van de brief aan de Hebreeën heeft feiten in de gemeente van de Hebreeën geconstateerd. Toen verdrukking en vervolging er was, werd een geestelijke bloei in de gemeente gevonden, stonden de Hebreeën vast in het geloof. Maar beide, verdrukking en vervolging waren verleden tijd. De wereld vond die christenen toch wel aardige mensen. Ze werden hoog- en zeergeacht. Toen kwam de inzinking. Het ongeloof kreeg de overhand. Dat ongeloof is een zich niet richten op de belofte van de Heere, er niet biddend mee werkzaam zijn, een wantrouwen van de genadige gezindheid van de Heere. Uit dat ongeloof vloeit nogal wat voort: ongehoorzaamheid, traagheid, afval, verharding. Dat zijn de feiten die de apostel ziet in de gemeente van de Hebreeën. 't Is zelfs zo dat het op een na laatste de Hebreeën bedreigt. Verharding voleindigt de reeks, is het sluitstuk van het proces. En dan wacht het eeuwig oordeel, want onze God is een verterend vuur.

Met pastorale bewogenheid heeft de apostel zijn brief geschreven. In die brief staat de noodzakelijkheid van het geloof centraal. In onze tekst is het lidwoord “het” toegevoegd. In de grondtekst staat dat er niet. Alle nadruk valt zo op het geloof. De rechtvaardige zal uit geloof leven. Het geloof is de spil van alles. Wanneer de dag van het gericht komt dan zal het geloof beslissend zijn. Wil het dus wel met u zijn dat zal het op geloof aankomen. “Wie geloofd zal hebben, die zal zalig worden”. Het geloof is de enige

weg, nu en in de grote dag van Jezus Christus. Zo hebben de mannen van de reformatie het door Gods Geest weer gezien en beleden: sola fide - alleen door het geloof.

Doch het is wel van levensbelang dat we weten wat, naar de Schrift, dit geloof is. De gedachten zijn velerlei. Ieder geeft zo aan het geloof z'n eigen inhoud. Er is de eis van het geloof. Zeker - een eis door de Heere Zelf gesteld. Maar die eis is het geloof zelf niet. Wie dat wel doet, heeft er een nieuwe wet bijgemaakt. De eis wordt in onbijbelse zin gesteld. De natuur laat men geloven, en zegt dan een gelovige te zijn. Evenwel - onze natuur is afkerig van God en Zijn Christus. We zijn zo diep gezonken dat we niet kunnen geloven. Ergert u dit? Gaat u terugkaatsen? Over het aankweken van lijdelijkheid of zo iets? Zie toe dat u geen streep haalt door het genade-alleen!

Het geloof is ook niet het geloof van speculatie of verstandelijke overlegging, levend bij of uit redeneringen, bij allerlei beschouwingen over verbond, verkiezing, doodstaat enz. Het geloof leeft ook niet voor het geloof. Dan gaan we het verzelfstandigen. Het wordt getroeteld, het wordt versierd. Naast of in de plaats van de enige Zaligmaker en Parel van grote waarde komt dan te staan het geloof zelf als zaligmaker en schat.

Het geloof leeft ook niet op het geloof. Het wordt dan een soort voorraadschuur. Men leeft op z'n geloof, omhelst het en vereert het afgodisch. Het wordt een afgod, ja zelfs een antichrist. Mensen die de kerk hebben verlaten, horen we zeggen: ja maar ik geloof nog wel. Och ieder gelooft zo op zijn wijze. Ieder gelooft wel dat er

iets is, en sommigen noemen dat iets God. Nu - de duivelen geloven dat ook en ... zij sidderen.

Het komt aan op het echte geloof, en dat komt niet van beneden. Dat is van boven. Dat is genadegave van de Heere en wordt gewerkt door de Heilige Geest. Hij maakt een ongelovige gelovig. Door Zijn almachtig werk wordt een mens gelovig.

We kunnen zeggen: heel de Bijbel staat vol met beloften. De Heere komt met Zijn toezegging tot de gevallen mens. Dat is groot en rijk. Maar bij ons is zoals we zijn geen plaats voor die beloften. Wat moeten we doen met de belofte van een vlesens hart als we niet zien ons stenen hart? Wat moeten we doen met de belofte van geopende ogen als we niet kennen onze blindheid? Wat moeten we doen met de belofte van worden als sneeuw en als witte wol als we niet aan de weet komen dat we rood als karmozijn zijn? Wat moeten we doen met de belofte van de Zaligmaker als we aan onze verlorenheid voorbijgaan? Het echte geloof onderstelt altijd een nood van waaruit geloofd wordt. Van nature is daar geen ruimte voor. Maar de Geest des Heeren maakt er ruimte voor. Hij legt de nood open. Midden uit de nood, waarin de mens zegt: het is verloren, richt het geloof zich op de beloften Gods in Christus. het grijpt dus vanuit de nood de Heere aan in Zijn beloften.

Er komen zieleworstelingen, werkzaamheden aan de troon der genade. “Ik laat u niet los tenzij Gij mij zegent”. Het aankleven van de Heere en het vaste vertrouwen dat Hij doet naar Zijn toezegging. Omdat Hij is de Waarachtige en een Waarmaker van Zijn Woord. Hij heeft gesproken: “Ik zal” en de geloofsreflex is: en Hij zal. Dezulke, dus de pleiter die zich vastklemt aan Gods beloften, ze voor waar houdt, de Heere vertrouwt, wordt een rechtvaardige genoemd. Omdat hij handelt overeenkomstig

Gods wil. En de vrucht van het geloof van de rechtvaardige is leven. Het geloof is het kanaal waardoor het leven toevloeit. Het ware geloof is van boven en richt zich op boven, op de Bron des Levens. Vanuit die Bron vloeien alle weldaden die door Jezus Christus verworven zijn, toe. Mijn, zo staat er eigenlijk, Mijn rechtvaardige zal uit het geloof leven. Het geloof is de enige mogelijkheid tot leven. Kent u dat geschonken geloof?

Ds.v.Z.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

Reformatieherdenking

De datum van 31 oktober nadert weer. De Heere heeft in het verleden de reformatie willen werken en daarbij van Luther en anderen gebruik willen

maken. In dit nummer van "Bewaar het Pand" treft u in verband hiermee een passende meditatie aan. Laten we mogen bedenken dat ons hart door eigen schuld van nature geheel gedeeformeerd is en zal het wel zijn voor de eeuwigheid gereformeerd dient te worden. De bede worde ontlokt aan het hart: "Scheep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest."

AvH.

Van de administratie

We werden deze keer verblijd met de opgave van 12 nieuwe abonnees, waarvan er 6 door kerkeraden werden opgegeven als geschenkabonnement aan hen die pas getrouwd waren. Heel fijn. We wekken de kerkeraden op dit steeds te blijven doen en zij die het nog niet doen, een besluit te nemen dit alsnog in de toekomst te gaan doen. Aan giften ontvingen we f 75,-, waarvan f 10,- als nagift voor de Pandddag te Kampen. Zowel voor de opgave van nieuwe abonnees als de ontvangen giften, hartelijk dank.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" opzenden naar: Ds. A. van Heteren, Bruijgomstraat 2, 4251 EP Werken-dam. Telefoon 01835-1113.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn. Abonnementprijs f 10,- per jaar. Abonnementprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

De Confessie van Westminster (6)

We hebben nagedacht over het ontstaan van de Westminster Confessie en daarnaast hebben we enkele algemene karakteristieken daarvan gegeven. In een vorig artikel is aandacht besteed aan de daarin beleden leer van het aanbod van Gods beloften. Er zou veel meer geschreven kunnen worden over dit belangrijke en invloedrijke belijdenisgeschrift. We moeten ons nu echter beperken. We willen in deze serie artikelen slechts enige interessante en praktische punten van deze belijdenis belichten. Nu bezien we tenslotte nog de leer van de Westminster Confessie ten aanzien van de zekerheid des geloofs.

In overeenstemming met de reformatoren leren de puriteinen, dat zekerheid onlosmakelijk verbonden is met het geloof. Zaligmakend geloof bevat per definitie geloof. Anders kan er geen sprake zijn van geloof. Geloof is het leunen en steunen op iets waar men vertrouwen in heeft. Dit veronderstelt een mate van zekerheid. Toch maken de puriteinen daarnaast het onderscheid tussen dit geloof, dat zekerheid in zich sluit, en de volle verzekerdheid van de persoonlijke zaligheid. We zouden dit laatste kunnen noemen de volle zekerheid van het heil.

De puriteinen hadden oog voor de werkelijkheid van het geloofsleven. Ze waren pastoraal bewogen met hun hoorders. Zij wisten dat velen kunnen worstelen met vragen ten aanzien van de zekerheid des geloofs. De puriteinen beleden, dat de zaligheid van de kinderen Gods niet afhangt van hun zekerheid des geloofs. De zekerheid van de zaligheid rust alleen op het volbrachte werk van Christus. Steeds echter wekten ze hun hoorders op de zekerheid des geloofs na te jagen. Dat

is tot eer van God, tot troost voor het hart en het brengt vruchten voort in het dagelijkse leven.

De theologen van de Westminster Synode waren wel bestudeerd in de vragen ten aanzien van de zekerheid des geloofs. Tenminste 25 leden van de vergadering hadden een boek geschreven over de geloofszekerheid. Rond 1640 was de puriteinse leer ten aanzien van de zekerheid des geloofs min of meer vastgesteld. De leden van de vergadering van Westminster waren dan ook unaniem in hun houding ten aanzien van deze materie.

De leer van de geloofszekerheid is ten nauwste verbonden met het werk van de Heilige Geest. Het is de Geest Die Zijn volk de zekerheid des geloofs leert. Hij past Gods Woord toe in het hart. Hij spreekt tot het hart. De leer van de puriteinen samenvattend, mogen we zeggen dat de Heilige Geest drie dingen doet: Hij brengt de vruchten voort van het geloof in het hart en doet de gelovigen deze vruchten herkennen. Ten tweede, Hij past de beloften van Gods Woord toe in het hart. Ten derde, Hij getuigt met hun geest dat zij kinderen Gods zijn.

Men heeft de puriteinen verweten, dat zij afgebogen zouden zijn van de leer van de reformatie. De reformatie zou dan geleerd hebben dat geloof altijd de zekerheid des geloofs in zich sluit maar de puriteinen zouden deze twee gescheiden hebben. Deze kritiek is echter niet houdbaar.

Toen de vragen ten aanzien van de geloofszekerheid besproken werden op de Synode van Westminster, vond er geen noemenswaardige discussie plaats. Dat zou op zich moeilijk denkbaar zijn indien er een ernstige afbui-

ging van de reformatische leer had plaatsgevonden. De puriteinen voelden en beleden een sterke verwantschap met Calvijn. Ze citeerden hem. Ze wilden bewust in zijn voetstappen treden.

We mogen zeggen, dat de puriteinen niet afgebogen zijn van de leer van Calvijn, maar hier een nadere verdieping aan gegeven hebben. De accenten zijn verschillend, omdat de vragen anders waren. Calvijn had te maken met vragen over de zekerheid van Gods welwillendheid jegens de gelovige. De puriteinen richtten zich op de vraag hoe de gelovige zelf verzekerd kon zijn van zijn zaligheid in Christus. De reformatoren hadden meer te maken met de kwestie van de zekerheid van het geloof, terwijl de puriteinen zich meer richtten op de zekerheid van het heil. De vragen verschillen en daarom is het niet verwonderlijk, dat de antwoorden ook anders waren.

De puriteinen benadrukten het werk van de Heilige Geest en dat niet in het minst inzake de geloofszekerheid. Daarbij waren ze beducht voor mysticisme. Ze waren bang voor een scheiden van het objectieve Woord van God van de persoonlijke ervaring van het geloof. (Zie hoofdstuk 1 van de Westminster Confessie).

De puriteinen waren ook beducht voor een ander gevaar, nl. dat van het veronderstellen van zaligheid op grond van een historisch -of tijdgeloof.

Dit alles leidde de puriteinen ertoe te leren dat het volbrachte werk van Christus buiten ons de grond is voor het geloof. Daarbij geldt, dat het volbrachte werk van Christus toegepast wordt in het hart. De puriteinen geloofden van harte, dat de eeuwige zaligheid, die Christus bewerkt heeft voor de uitverkorenen, toegepast wordt in het hart. Christus Zelf neemt intrek in het menselijke hart door middel van de Heilige Geest. De Christus in de mens wordt de zetel van de heilszekerheid die gefundeerd ligt op het werk van Christus buiten de mens.

De puriteinse leer van de heilszekerheid wordt weergegeven in hoofdstuk 18 van de Westminster Confessie. In de eerste paragraaf wordt sterk gewaarschuwd tegen een valse gerustheid. Het menselijk hart is verdorven en bedriegt de mens gauw. Jeremia 17:9 zegt: "Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja dodelijk is het, wie

zal het kennen?" De puriteinen namen Christus' waarschuwing ter harte dat sommigen die Hem beleden te horen zouden krijgen: "Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!" Mattheus 7:23.

Bij hun waarschuwing tegen valse gerustheid wezen de puriteinen in hun geschriften herhaaldelijk op bepaalde kenmerken daarvan: Een ontbreken van hartelijke liefde tot God en het verzuimen van het waarnemen van de genademiddelen. Valse gerusten vreesen zonde alleen maar vanwege de gevolgen daarvan en zijn lauw in de dienst van de Heere. Bij ware verzekeren komen we het volgende tegen: Een heilige vrees en beven, ootmoed, nederigheid van hart en het ervaren van de zonde als een last. De ware gelovigen ondergaan de aanvallen van de duivel.

Naast de waarschuwing voor valse gerustheid wijst de Westminster Confessie de weg aan tot het verkrijgen van de ware verzekerdheid. Deze weg ligt enkel in Christus. Er is geen heilszekerheid buiten Christus. Hoofdstuk 18, par.1 onderkent duidelijk, dat de heilszekerheid mogelijk, maar niet noodzakelijk is voor zaligmakend geloof. Die zekerheid wordt gegeven aan hen die waarlijk geloven in de Heere Jezus, Hem oprecht liefhebben en die zoeken in een goed geweten voor Hem te wandelen.

De gelovigen worden aangespoord tot het verkrijgen van de heilszekerheid. Deze zekerheid is wel degelijk mogelijk. Daarvoor verwezen de puriteinen naar het leven van de bijbelheiligen, die zeker waren van hun deel in Christus. Verder staan er vele vermaningen en bevelen in Gods Woord te staan naar die zekerheid.

In de praktijk kan een gelovige zaligmakend geloof bezitten, zonder verzekerd te zijn, dat hij of zij dat geloof daadwerkelijk bezit.

Daarom gaat de Westminster Confessie verder in par. 2 van hoofdstuk 18 de leer ten aanzien van de heilszekerheid ontvouwen.

Zij onderscheidt een primaire, objectieve grond en daarnaast twee secundaire, subjectieve gronden voor de heilszekerheid.

De belangrijkste grond voor de heilszekerheid is dat de gelovige buiten zichzelf moet zien op de trouw van God, geopenbaard in de beloften van het Evangelie. De gelovigen worden opgewekt te zien op Christus en de

beloften Gods die in Christus ja en amen zijn. De persoonlijke heilszekerheid moet zich richten op de Heere Jezus alleen. De beloften Gods bieden ons Christus aan. De puritein Thomas Brooks zegt ergens: "Laat uw oog en hart, voor het eerst, voor het meest en voor het laatst gericht zijn op Christus, dan zal de zekerheid bij u wonen."

Eén van de afgevaardigden naar de Westminster Synode, William Bridge, handelend over de beloften, schreef (in Works, deel 2, blz 40): "Als de belofte niet tot u komt, dan moet u maar naar de belofte gaan. Soms komt de belofte naar ons toe, soms gaan wij naar de belofte toe. Wanneer de belofte tot u komt, hebt u vreugde; wanneer u ernaar toe gaat, hebt u vrede en deze vrede kan langer bij u blijven dan de vreugde. Maar onthoud dit als een eeuwige regel, dat uw steunen op de belofte maakt dat de belofte voor u persoonlijk geldt."

Steeds benadrukten deze theologen, dat de objectieve belofte moet omhelsd worden door het geloof en dat werkt de zekerheid, want de beloften van God zijn waarheid.

De Schotse theoloog Samuel Rutherford waarschuwt tegen het vertrouwen op het menselijk gevoel boven de Goddelijke belofte. Hij zegt, dat velen, die zwak zijn in het geloof, niet geloven dat ze eeuwig leven zullen beërven, omdat ze het niet voelen. Ze kunnen de hemel niet zien en daarom hebben ze geen vertroosting. Rutherford zegt dat als iemand een schip gekocht heeft, zal hij dan denken dat hij het niet in zijn bezit heeft, als hij het niet op zijn rug mee kan dragen? Dat zou belachelijk zijn. Maar zo zijn helaas vele kinderen Gods. Tot zover deze gedachten van Rutherford.

Duidelijk zien wij de verwantschap met de reformatie. Juist de reformatische theologie heeft sterke accenten gelegd op de beloften van God. Het geloof richt zich op de beloften van het Evangelie. God handelt met de mens in de weg van de belofte. Wat nodig en profijtelijk, dat wij in ons leven dit leren verstaan, hetgeen door de reformatoren en de puriteinen zo nadrukkelijk is geleerd. God geve, dat wij met Jakob, in heilige vrijmoedigheid en nederigheid, zouden leren te bidden: Heere, ik heb nergens recht op, toch zal ik U niet laten gaan tenzij, dat Gij mij zegent.

Hamilton, Ontario, G.R. Procee.

Nederlandse Geloofsbelijdenis (56)

Teken en betekende zaak van de Doop

“De sacramenten zijn niet ijdel en ledig om ons te bedriegen; want Jezus Christus is hun waarheid, zonder Wie zij niet met al zijn zouden”. Zo getuigt het geloof in artikel 33 van de wezenlijke betekenis van de sacramenten voor de Kerk des Heeren. Nu we voor de tweede keer naar het artikel over de heilige Doop gaan, zien we dit nader uitgewerkt ten aanzien van dit teken en zegel. We kunnen ook zeggen dat daarin de overeenkomst tussen het teken en de betekende zaak beleden wordt. Het gebeurt op een wijze en met woorden, die wel heel bijzonder moeten spreken.

Is het niet beschamend voor de kerk van vandaag, zoals hier beleden wordt? Het komt helaas zo weinig onder ons uit, dat dit sacrament in zijn wezenlijke waarde onderkend wordt. Enerzijds is er een-zonder-meer-toepassen op eigen leven van de weldaden, waarvan de doop spreekt. Anderzijds lijkt het wel alsof de doop voor het leven des geloofs waardeloos is. Het zal duidelijk zijn, dat we onder ons vooral aan het laatste moeten denken! We zijn gehecht aan de doopsbedieningen in de gemeente. Maar het valt op, waar men het over heeft als er gedoopt is: een mooie dienst, een aparte toespraak... Daar blijft het meestal bij. Over de eigenlijke betekenis van dit sacrament hoor je in de regel bitter weinig. En hoe zelden getuigen Gods kinderen van wat de Heere door middel van de doop gegeven heeft. Het uiterlijke teken zaligt niet, maar wordt niet zeer tekort gedaan aan wat God heeft ingesteld, als zo weinig het geestelijk verstaan van de doop openbaar komt?

De belijdenis uit de tijd van de reformatie gaat niet voor in een zo geringe waardering van de doop. We kunnen het vooral deze keer wel opmerken: “Zo heeft Hij dan bevolen te dopen al degenen die de Zijnen zijn” in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes”, alleen met rein water; ons daarmee te verstaan gevende, dat, gelijk het water de vuilheid des lichaams afwast, wanneer wij daarmee begoten worden, hetwelk op het lichaam desgenen, die de Doop ontvangt, gezien wordt, en hem besprengt, alzo het bloed van Christus hetzelfde van binnen in de ziel doet, door de Heilige Geest haar bespren-

gende en zuiverende van haar zonden, en ons wederbarende uit kinderen des toorns tot kinderen Gods. Niet dat zulks door het uiterlijke water geschiedt, maar door de besprenging des dierbaren bloeds des Zoons Gods; Die onze Rode Zee is, door welke wij moeten doorgaan, om te ontgaan de tirannieën van Farao, welke is de duivel, en in te gaan in het geestelijk land Kanaän. Alzo geven ons de Dienaars van hun zijde het Sacrament en hetgeen, dat zichtbaar is; maar onze Heere geeft hetgeen door het sacrament beduidt wordt, te weten, de gaven en onzienlijke genaden, wassende, zuiverende en reinigende onze zielen van alle vuiligheden en ongerechtigheden, en onze harten vernieuwende, en die vervullende met alle vertroosting, ons gevende een ware verzekerdheid Zijner Vaderlijke goedheid, ons de nieuwe mens aandoende, en de oude mens uittrekkende met al zijn werken”.

In de Naam van...

Aan het begin van dit gedeelte wordt gezegd, hoe de doop bediend moet worden. We moeten dan eerst letten op de doopsformule: “in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes”. Zo heeft Christus het bevolen, Mattheüs 28:18, 19. We lezen in het Nieuwe Testament ook van de doop in de Naam van Jezus. We kunnen bijv. denken aan Petrus op de Pinksterdag, als hij tot de verslagenen van hart zegt: “..bekeert u en een iegelijk van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus.” We kunnen hier aantekenen, wat Calvijn bij deze tekst opmerkt: “Ik ontken, dat Petrus hier over de vorm van de doop spreekt, doch hij wijst er eenvoudig op, dat de gehele kracht van de doop in Christus gelegen is”. Hoe het zij, het is duidelijk dat de uitdrukking “gedoopt in de Naam van Christus” niet voorbij wil gaan aan de Drieënige God. Ook werd in ieder geval al zeer vroeg in de christelijke kerk de doopsformule van de Drieënige God als algemeen geldend erkend.

In de Naam... Het betekent niet: in opdracht van of op gezag van. Het wijst veeleer op de verbondenheid aan de Naam van de Drieënige God, die in de doop betekend en verzegeld wordt. Het verband tussen het teken en de betekende zaak spreekt daarin. Niet iedere dopeling is het heil in de

Drieënige God deelachtig, maar het wordt hierin wel gepredikt en de Drieënige God zet er Zijn Naam onder, onder Zijn Woord en beloften.

Het teken van het water

Hier moeten we aandacht geven aan het teken van de doop: water. We lezen in dit gedeelte van “met rein water” en het “uiterlijk water”. De laatste uitdrukking zullen we moeten verstaan in de zin van onze catechismus: “dit uitwendig waterbad” (Zondag 26 antwoord 69). Bij de doop dient gewoon rein water gebruikt te worden. Geen bijmenging dus van olie en zout zoals bij de Roomsens. Ook geen Jordaanwater, zoals sommigen prefereren. Het gaat om het gewone water, dat reinigt. Water heeft uiteraard meer eigenschappen. Het verkoelt, er kan genezing van uitgaan, het maakt vruchtbaar, enz. We hebben ons hier te houden aan de eenvoudige betekenis, die in de doop spreekt tot eenvoudigen. Het heeft de eigenschap, dat het de vuilheid van het lichaam afwast. Een vraag kan hierbij gesteld worden: moet er gedoopt worden door onderdompeling of door sprenging? In de eerste Christelijke Kerk doopte men meest door onderdompeling. Wij hebben geen zekerheid in hoeverre de doop door besprenging in die tijd werd toegepast, zoals sommigen veronderstellen voor de doop van de 3000 op de Pinksterdag. Eerst later kwam de besprenging meer in gebruik. De kinderdoop werd meer regel en het koudere klimaat in onze streken sprak mee. De Heilige Schrift spreekt ook van besprenging. We kunnen denken aan Ezechiël 36:25 “Ik zal rein water op u sprengen”. Onze belijdenis gaat van de besprenging uit. Wij maken van de besprenging geen beginsel zoals sommigen van de onderdompeling. Overigens moet wel erkend worden, dat van de onderdompeling een rijke symboliek uitgaat: het ingaan in het water, het zijn onder het water en het opstaan uit het water. Zo heeft het toch tot de Kerk des Heeren gesproken van het begraven-worden met Christus en het opgewekt worden tot een nieuw leven. Zo spreekt het nog in Gods Woord. Het zal goed zijn dat ten aanzien van de doop die elementen blijven spreken en ook in het onderwijs naar voren komen.

Overeenkomst

Van zo groot belang is het dat in dit gedeelte de overeenkomst beleden

wordt tussen het teken en de betekende zaak. De doop geeft aanschouwelijk onderwijs. Zoals het water de vuilheid van het lichaam wegneemt, zo neemt het bloed en de Geest van Christus de onreinheid der ziel weg nml. de zonde. Het bloed van Christus is dan hier: Heel Zijn lijden, dat uitloopt op de bloedstorting op Golgotha. Daardoor heeft Christus de straf van een doemwaardig zondaarsvolk gedragen en de schuld betaald. Zo spreekt dat reinigende water van de vergeving van hun zonden. Er wordt ook gesproken van de vernieuwing door Zijn Geest. Wie uit het water opkomt, erdoor gereinigd is, is een ander mens. Zo verkondigt de doop ook de vernieuwing door Gods Geest "ons wederbarende uit kinderen des toorns tot kinderen Gods". Er gaat een prediking van de doop uit. Gewezen wordt op onze verschrikkelijke onreinheid. Wij zijn geheel melaats en kunnen niet voor God bestaan. Wedergeboorte is noodzakelijk. Doch nu predikt die doop de reinigende kracht van het bloed van Christus en de vernieuwende kracht van de Heilige Geest.

De overeenkomst tussen teken en betekende zaak is niet vanzelfsprekend. Het teken is geen voertuig van Gods genade. Het is niet automatisch zo dat alle gedoopten de weldaden bezitten, die in de doop worden voorgesteld. Wel staat God met Zijn beloften achter Zijn eigen instelling. Hij belooft waarachtig de weldaden te schenken langs de weg der bekering en des geloofs.

En dan horen we hier de gelovige spreken van de zegen, die door middel van de doop gekend wordt. Bijzonder komt dat uit in het laatste gedeelte. "Alzo geven ons de Dienaars van hun zijde het sacrament..maar onze Heere geeft hetgeen door het sacrament beduid wordt." Ziet, het is van zo groot belang dat we dit gehéél, sámen lezen! Het gaat er hier juist om, waartoe de Heere het sacrament gegeven heeft en dat de Heilige Geest dit gebruikt. Dan is er het onderwijs door de Heilige Geest en de verzekering door diezelfde Geest door middel van de doop. Dan wordt door het geloof de band van teken en betekende zaak zo bijzonder gekend. In de weg van de oefeningen van dat geloof worden de onzienlijke genaden geschonken van de Heere. Wat een schatten gaan er dan open, waarvan dit sacrament getuigt: vergeving van schuld, vernieuwing van het hart, vertroosting in

en verzekering van Gods Vaderlijke goedheid, waarachtige bekering in afsterven en opstaan.

Niet door het uiterlijke water..

Rome leert dat de doop bovennatuurlijke genade schenkt. Het verband tussen teken en betekende zaak is automatisch. De doop is eigenlijk volstrekt noodzakelijk tot zaligheid. Het is niet vreemd dat dit zo geleerd wordt. We hebben de neiging om zonder geloof en bekering de uitwendige middelen aan te grijpen, zoals Israël meende met de ark in het midden van de vijanden te kunnen verslaan. Calvijn spreekt in dit verband terecht van een ontering van Christus en van de Heilige Geest. Al het water ter wereld kan de zonde niet afwassen, alleen het reinigende bloed van Christus. En die in waarheid zijn doop leert beleven wordt uitgedreven tot de allesreinigende fontein van dat bloed en tot het gebed om de Heilige Geest.

Die onze Rode Zee is...

Het gaat om de besprenging met het

bloed van Christus. Dat reinigt alleen! En dan komt er een uitdrukking, die nadere toelichting vraagt nml. dat Christus onze Rode Zee is. Israël werd geleid uit Egypte en moest de Rode Zee door op reis naar het land der belofte. Door geloof mocht Israël door de Rode Zee gaan. Zij kwamen niet om in het water. Het water was wel aan beide zijden van hen, maar zij gingen door de zee. Het was voor Israël als een doop waardoor ze gescheiden waren van Egypte en Farao. Zij werden gered. Zo kan ook Christus de Rode Zee genoemd worden. Het doopwater spreekt van het bloed van Christus, dat de afscheiding is van de wereld, de redding van de tirannie van de duivel en dat de weg opent naar het hemelse Kanaän. We kunnen in de Rode Zee verdrinken of behouden worden. Alleen in de geloofsvereniging met Christus, de Middelaar Gods en der mensen is er behoud. Door een waar geloof is er door de Rode Zee van Zijn bloed ingang tot in het eeuwige leven.

D. Slagboom.

De Heere regeert (3)

We zijn bezig met te luisteren naar wat de Schrift zegt over de Godsregering. Een aantal teksten kreeg al onze aandacht. Maar er is nog veel meer in de Bijbel. Als we proberen hier en daar wat te rubriceren kunnen we zeggen dat de Bijbel ons laat zien, dat de Godsregering alle plaatsen, alle dingen, alle personen en alle gebeurtenissen omvat. Over elk van deze aspecten een enkel woord.

Alle plaatsen

Het getuigenis van Nebukadnezar (Dan. 4:35) kwam al eerder ter sprake. Deze heidense koning had ingezien dat Gods bestuur gaat over "het heil des hemels" en over "de inwoners der aarde". God heerst dus zowel in de hemel als op de aarde. Psalm 103:19 laat eigenlijk hetzelfde zien. Daar staat immers, dat Gods Koninkrijk over alles heerst. Overal in het ganse heelal is de Heere Koning.

Sprekend is ook het getuigenis in Psalm 139, de psalm van de alomtegenwoordigheid Gods. David zegt, dat hij God overal zou ontmoeten, waar hij ook heen zou gaan. "Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie Gij zijt daar. Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee,

ook daar zou Uw hand mij geleiden en Uw rechterhand zou mij houden" (vss. 8-10). God is overal. Nergens kan de mens Hem ontlopen.

Let er echter op, dat volgens het getuigenis van David de Heere overal maar niet slechts als een toeschouwer aanwezig is. Dat geloofden de Deïsten. God heeft wel alles geschapen, maar daarna bemoeit Hij er Zich niet meer mee. In ieder geval is Hij er niet meer actief bij betrokken. David zegt echter, dat God overal is als Koning; als Degene die regeert. Gods hand geleidt hem en houdt hem vast, zo zegt David. Hier ontmoeten we alweer die "hand" van God. En het is de Heere die Davids lot bepaalt. En dat overal!

Alle dingen

Ja, God regeert alle dingen. Hij doet dat bijvoorbeeld ook in het rijk der natuur. We lezen in Nahum 1:3, dat Gods weg in de wervelwind en in de storm is. Als het stormt is dat doordat de Heere Zijn wind laat waaien. Stormen zijn dus niet zonder meer natuurverschijnselen, maar openbaringen van de Godsregering.

Dat geldt natuurlijk ook van andere natuurverschijnselen. Waar wij zo gemakkelijk en onnadenkend zeggen, dat "het" regent of sneeuwt of waait

of mist, laat de Bijbel ons zien, dat al die dingen werkingen van de Schepper zijn. Volgens Psalm 68:10 was het niet zo, dat "het" regende, maar "Gij hebt zeer milde regen doen druipen, o God". Psalm 147:16 zegt niet, dat "het" sneeuwde, maar: "Hij geeft de sneeuw als wol; Hij strooit de rijm als as". Zijn wij ons in de manier waarop wij over de natuurverschijnselen spreken niet gaan bedienen van een werelds spraakgebruik? In ieder geval komt daar weinig in tot uitdrukking, dat we geloven in de regering van Hem, die alle dingen doet naar de raad van Zijn wil, ook in de gesteldheid van het weer. Alle dingen staan onder Gods bestuur. Zelfs de schijnbaar onbeduidende dingen en de toevalligheden. Wat lezen we in Spr. 16:33? Daar gaat het over het lot dat in de schoot geworpen wordt. Maar daarvan wordt wel beleden, dat het ganse beleid ervan van de Heere is. Had u dat gedacht? Dat God ook het lot stuurt? Dat Hij bepaalt wie dat papertje trekt met de naam erop of het langste grassprietje of op welke manier het lot dan ook geworpen wordt? En toch is dat zo. Dat hebben de apostelen begrepen toen ze het tweetal gesteld hadden om in de vacature-Judas te voorzien (Hand. 1). Ze gingen niet stemmen, maar bidden. Bidden tot God de Kenner der harten, dat Hij zou aanwijzen wie de plaats van Judas zou moeten innemen. En toen ze gebeden hadden, wierpen ze het lot, in het geloof, dat de Godsregering over alle dingen gaat; ook over het lot dat geworpen wordt. Zelfs is de Heere tegenwoordig als op de heidense wijze waarzeggerijen gepleegd worden. Een merkwaardig voorbeeld daarvan treffen we aan in Ezech. 21:21, 22. Nebukadnezar moet op een van zijn veldtochten een keus maken. Zal hij optrekken naar Rabba, de hoofdstad van de Ammonieten? Of zal hij optrekken naar Jeruzalem? De beslissing laat hij niet afhangen van bedachtzame overleggingen in de legertop. De beslissing laat hij - op heidense wijze - afhangen van de wil van de goden. Hoe komt hij erachter wat de goden willen? Hij laat een van zijn soldaten zijn pijlen uit zijn pijlkoer schudden om dan uit de richting waarheen de op de grond gevallen pijlen wijzen af te lezen waar hij heen moet gaan. Daarna laat hij een dier slachten om te zien hoe de ingewanden van dat beest, met name de lever, eruit zien, om daar dan zijn conclusies aan te verbinden ten aanzien van de

richting die hij kiezen moet.

Natuurlijk, dat zijn allemaal puur heidense gebruiken, waar de Heere Zijn volk Israël nog ernstig tegen gewaarschuwd heeft. Maar toch maakt de Heere Zelf van deze praktijken gebruik om Nebukadnezar ertoe te brengen tegen Jeruzalem op te trekken. Daar wil God hem hebben als een roede in Zijn hand om Zijn ongehoorzame volk te tuchtigen.

De onopzettelijke doodslager

Alle dingen staan onder Gods bestuur. Denk ook aan wat we lezen in Ex. 21:13. Twee mannen zijn het bos ingegaan om een boom te kappen. Ze zijn goede vrienden of buren en ze hebben absoluut geen onenigheid met elkaar. Gewillig helpen ze elkaar. Maar dan gebeurt het ongeluk. Een van hen is zo ingespannen bezig met zijn bijl dat hij er geen erg in heeft dat het ijzer niet zo erg vast meer aan de steel zit. Hij haalt uit voor een nieuwe slag en... het ijzer vliegt van de steel af. Vreselijk, het treft zijn makker met een geweldige kracht tegen het hoofd en het slachtoffer valt bewusteloos ter aarde. Ja, de klap kwam zo geweldig aan, dat het zijn dood veroorzaakte.

Wat is dat? Een tragisch ongeluk? Een soort bedrijfsongeval? Een ongelukkige samenloop van omstandigheden? Als de man een klein stukje verderop geweest was of als hij even in een andere houding gestaan had dan was het allemaal nog goed afgelopen. Maar nu trof het allemaal zo ongelukkig. En de man die dit op zijn geweten heeft raakt de gedachte aan dit gebeuren zijn leven niet meer kwijt.

Maar is het wel een tragisch ongeval? Iets wat puur toeval is en waar God de hand niet in heeft? Laten we Ex. 21:12 en 13 lezen. "Wie iemand slaat, dat hij sterft, die zal zekerlijk gedood worden. Doch die hem niet nagesteld heeft, maar God heeft hem zijn hand doen ontmoeten, zo zal Ik u een plaats bestellen, waar hij heen vliede". En dan geeft de Heere later uitgebreider aan, dat er voor zo'n onopzettelijke doodslager die zijn naaste niet "nagesteld" heeft (die niet zijn dood zocht) een wijkplaats is in een van de zogenaamde vrijsteden.

Waar het me nu echter om gaat is dat de tekst zegt, dat het bij dat ongeval niet om een toevalligheid gaat, maar dat de Heere ook daar de hand in had. "God heeft hem zijn hand doen ontmoeten". Dat betekent heel concreet dat het moment waarop het ijzer van de steel vloog en de plek waar die

andere man zich toen bevond en zelfs de houding die hij toen aannam door God zijn bestuurd en dat dat alles dienstbaar was aan de uitvoering van Gods raad. Het was het moment door de God van leven en dood bepaald, waarop deze man uit het leven zou worden weggenomen. Er is niets toevalligs in. Het is alles onder het bestuur van de Heere, die doet wat Hem behaagt, ook met de inwoners der aarde.

Wat een licht werpt dit op allerlei ongevallen, die plaats vinden. Ongelukken op de weg, ongelukken op het bedrijf, waar we werken; ongelukken zelfs in huis. Wat werpt dit ook een licht op ziekten die ons treffen en op de aard van de kwalen die ons aantasten. "Zal er een kwaad in de stad zijn dat de Heere niet doet?", vraagt Amos (3:6).

Maar, deze dingen zijn moeilijk te geloven. Dat lijkt zo hard en wreed. Toegegeven, maar het staat toch hier? Aanvaard het dan en wees tevreden met de plaats van een leerjongere. Het is ook nog niet alles wat de Heere ervan zegt. Er is nog meer. En het blijkt, dat de Godsregering ons niet alleen voor raadselen plaatst, maar dat hier ook een bron van uitnemende vertroosting gelegen is.

Alle personen

Gods bestuur gaat ook over alle personen, hooggeplaatsten en laaggeplaatsten, aanzienlijken en eenvoudigen. Paulus zei tegen de heidense Atheners: "In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij" (Hand. 17:28). Dat geldt niet alleen van Gods kinderen, maar - zoals hier blijkt - ook van ongelovigen, ja van alle mensen. Zijn koningen in staat om onafhankelijk van wie dan ook hun beslissingen te nemen? Daar leek het wel op in de Oudheid toen er nog absolute heersers waren die met niemand rekening hoefden te houden en precies datgene konden doen wat zij wilden. En toch zegt de Schrift het anders. "Des konings hart is in de hand des Heeren als waterbeken; Hij neigt het tot al wat Hij wil" (Spr. 21:1). God heeft wel degelijk invloed op de beslissingen van die koning, ook al was die koning zich dat zelf niet bewust.

Wat openen zich in dit licht vele perspectieven als we letten op het politieke gebeuren. Op de beslissingen van regeringsleiders en staatshoofden. Op beslissingen van de Verenigde Naties en van de Europese Gemeenschap. Op gebeurtenissen in landen waar vrede

heerst en in gebieden waar onrust en strijd heersen. In Zuid-Afrika en in het Midden-Oosten. Ja, overal. Nee, dat betekent niet dat God alles goedkeurt. Mensen, regeringen, blijven verantwoordelijk. Maar anderzijds gaat er ook niets buiten de Heere om. Een mens denkt dat hij zelfstandig beslissingen kan nemen. Hij overdenkt zijn weg. Hij maakt plannen. Alles wordt zorgvuldig overwogen. Het voor en tegen worden nauwgezet tegen elkaar afgewogen. En tenslotte valt de beslissing. Wel of niet verhuizen. Wel of niet solliciteren. Wel of niet tot aanschaf van een duur apparaat overgaan. Was die mens nu inderdaad geheel vrij in de beslissing, die hij nam? Was daar niet een invloed van Hoger Hand? Spr. 16:9 zegt: "Het hart des mensen overdenkt zijn weg; maar de HEERE stiert zijn gang". Maar lijkt dat er niet op, dat de mens alleen maar een marionet is? Een pop-

petje aan een touwtje? Ja, zo heeft men deze dingen uitgelegd en omdat dit de waardigheid van de mens te na komt heeft men alleen al om die reden de leer van de Godsregering radicaal afgewezen. De mens is immers autonoom. Hij heeft immers een zelfbeschikkingsrecht. Daar past zoiets als we uit Spreuken lazen helemaal niet in.

Maar, als we deze waarheid niet afwijzen, dan doen zich juist omdat we ook aan dit woord Gods willen vasthouden, grote vraagstukken voor ons op. Hoe zit het dan met de verantwoordelijkheid van de mens? Is hij dan inderdaad helemaal voor-geprogrammeerd?

Laten we onze vragen nog even bewaren, om eerst toch nog wat meer naar Gods Woord te luisteren.

Den Butter.

Gebeurt er nog iets? (3)

We hebben de vorige keer gezien dat in de prediking het Woord van God aan het hart van de zondaar moet worden gelegd. In die persoonlijke toepassing dienen we echter wel een bijbels evenwicht te bewaren. De Heere Jezus droeg Zijn discipelen op om in Zijn naam te prediken "*de bekering én de vergeving der zonden*" (Lukas 24:47).

Als één van die twee aspecten onderbelicht blijft, dreigt de prediking eenzijdig te worden en loopt de gemeente gevaar misleid te worden. De rechte prediking spreekt de mensen dan ook met twee woorden aan: bekering en vergeving van zonden.

We zouden hier ook een andere tweeslag kunnen gebruiken: recht én genade, of: wet én evangelie. Want al zijn die begrippenparen onderling niet precies gelijk, het gaat toch ten diepste om dezelfde zaak. En dat is dat in de prediking een schriftuurlijk evenwicht bewaard wordt en zo de volle raad van God wordt verkondigd.

Nu gebruikt Calvijn in zijn werken verschillende keren twee bijzondere uitdrukkingen, om deze beide aspecten van de prediking aan te duiden. Hij stelt enerzijds dat dienaren des Woords herauten zijn die de mensen voor de rechterstoel van God dagen. Anderzijds wil God onder de getrouwe bediening van het Woord Christus tegenwoordig stellen, zodat Zijn bloed drupt op verslagen harten. Het

is goed om over deze zegswijzen nog wat verder te mediteren.

De rechterstoel

In de prediking worden zondaren dus voor de rechterstoel van God gedaagd. Want wanneer de Schriften vanaf de kansel geopend worden komt de Heere Zelf daarin tot ons. De Koning der eeuwen spreekt ons zondige mensen aan in Zijn Woord en laat ons zien, dat wij door onze zonden voor Hem niet kunnen bestaan. Gebeurt het wel eens, dat een preek u op deze wijze in staat van beschuldiging stelt? Worden we onder de wekelijkse Woordbediening wel eens meegenomen, als het ware bij de schouder gegrepen en voor de rechterstoel van de Hoge en de Verhevene geplaatst? Vooral wanneer we de genade van God persoonlijk niet kennen, is het dringend nodig dat we zo wakker geschud worden uit de dodelijke slaap waarin we verkeren. Want de Heere wil de prediking gebruiken om onbekeerden te laten zien dat ze door eigen schuld buiten de zaligheid staan. Zo ontdekken ze wat ze missen en gaan als arme zondaren het heil in Christus zoeken. Wanneer zoiets nooit gebeurt, is het mogelijk dat dat aan de prediking ligt. Er kan namelijk zo gepreekt worden, dat de heiligheid en de majesteit van God er ternauwernood in doorklinken en niet duidelijk geweten wordt op de ernst van zonde en

schuld en de noodzaak om de zaligheid in Christus te zoeken. Dat is een prediking die niemand pijn doet en waaronder mensen zo heel gemakkelijk onbekeerd blijven. Maar het kan ook alles te maken hebben met onze natuurlijke weerstand tegen een bijbelse, geestelijke verkondiging waarin de zonde heel nadrukkelijk wordt ontmaskerd en de noodzaak van bekering aan ons hart wordt gelegd. Daarom is het juist terwille van ons geestelijk welzijn zo nodig dat het ontdekkende, ontgrondende element in de bediening van het Woord voortdurend blijft doorklinken. Want in die prediking wil de Heilige Geest meekomen om ons zondige mensen te laten zien wie we zijn in de ogen van de Heere.

Eenzijdig?

Bij dit alles zal de vraag zeker naar boven komen: wordt dit soort prediking niet gauw erg eenzijdig? Opmerkelijk eigenlijk, dat veel mensen onmiddellijk bang zijn voor eenzijdigheden, als het over het ontdekkende element in de prediking gaat. bij sommige gesprekken over deze dingen krijg je de indruk alsof er vandaag nauwelijks andere eenzijdigheden bestaan! Dat neemt echter niet weg, dat we er terdege voor op onze hoede dienen te zijn om in de prediking de kennis van zonde eenzijdig aan de orde te stellen. Calvijn en vele schrijvers uit de kringen van het puritanisme en de Nadere Reformatie hebben hiertegen gewaarschuwd en het is goed dat ook wij hiervoor op onze hoede zijn. Als iemand biddend om de leiding van de Heilige Geest het volle woord van God zoekt te brengen, zal hem dat voor eenzijdigheden op dit punt bewaren. Dat betekent onder meer dat hij de scherpe, ontdekkende boodschap van de Schrift in grote bewogenheid zal brengen. Met diepe ernst zal hij onbekeerden erop wijzen dat ze op weg zijn naar de eeuwige duisternis en hen dringend roepen tot bekering. Gedreven door de liefde tot de zielen van zondige mensen, zal hij hen ook de enige weg wijzen tot behoud! Deze zomer las ik in dit verband iets over Jonathan Edwards dat me trof. Zoals we weten, was hij een heel bekend prediker tijdens de "Grote Opwekking" in Amerika aan het begin van de achttiende eeuw. In die periode hield hij een indrukwekkende, indringende preek onder de titel: "Zondaren in de handen van een toornend God!" Als er één ontdekkende preek is, dan is het deze wel! Daarin schrijft hij

onder meer dat zondaren buiten Christus als een spin aan een draad hangen boven de put van de hel. De vlammen dreigen die draad te verschroeien, zodat hij ieder ogenblik in de eeuwige nacht kan verzinken. Nu wijst iemand die het handschrift van deze preek bestudeerd heeft erop, dat de inkt is doorgelopen en dat de vlekken van de tranen van Edwards na al die eeuwen nog zichtbaar zijn. Zó zocht deze man zondaren die ten dode wankelen te bewegen tot het geloof. Vele predikers uit het verleden zijn trouwens bezield geweest met eenzelfde ernst, als zij waarschuwend en ontdekkend preekten. Niet zonder reden is gezegd, dat zij hun preken nat maakten met hun tranen. Zo'n gedrevenheid zal niet licht eenzijdig zijn.

Plaats maken voor Christus

Een schriftuurlijke, ontdekkende Woordbediening is trouwens ook nodig om in de harten van zondaren ruimte te maken voor Christus. Als dit element in de prediking ontbreekt en de zondaar niet gewezen wordt op zijn schuld en de werkelijke nood van zijn leven, wordt Christus niet verheerlijkt! En dat laatste is toch volgens de Schrift het bijzondere ambt van de Heilige Geest. De Heere Jezus heeft Zelf gezegd, dat de Geest der waarheid, Die op de Pinksterdag zou worden uitgestort, "Hem zou verheerlijken" (Joh. 16:14). En hoe verheerlijkt de Heilige Geest Christus? Iemand zegt misschien: dat doet Hij door Christus uit te stallen in Zijn zondaarsliefde! Dat is zeker waar. Maar de Geest verheerlijkt Christus ook door ruimte te maken, plaats te maken in het hart van zondaren. En daarvoor wil Hij met name de ontdekkende prediking gebruiken. Dat wordt ook in de Heidelbergse Catechismus benadrukt. We lezen bijvoorbeeld aan het einde van de behandeling van de wet, in vraag 115: "Waarom laat ons dan God alsoo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?" Het antwoord daarop luidt: "Opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen".

Waarom is dat nodig?, zo vragen we. Wel, vervolgt onze catechismus: "...en des te begeriger zijn om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken". Zo wordt duidelijk dat de aanklagende prediking van de wet Christus dierbaar en noodzakelijk maakt en Hem zo verheerlijkt. Gebeurt dat nog onder ons? Is Hij ons

dierbaar geworden, omdat wij onze armoede inleven en er innerlijk van overtuigd zijn dat wij alleen door Hem behouden kunnen worden? Want hoe meer we onszelf zien als een zondaar die alles bedorven heeft en telkens alles weer bederft, hebben we de kracht van Christus' bloed nodig dat reinigt van alle zonden.

Het bloed van Christus

Daarom gebruikt Calvijn in verband met de prediking niet alleen het beeld van de rechterstoel van God. Hij zegt ook dat Christus Zelf in de getrouwe bediening van het Woord tegenwoordig wil zijn en Zijn bloed laat druppelen in verslagen harten. We zouden kunnen zeggen, dat in de prediking een altaar wordt opgericht, waarvan het bloed der verzoening vloeit. En het gebeurt toch wel eens onder ons, dat we de kracht van dat bloed mogen ervaren? Wellicht zijn er onder onze lezers, die uit eigen ondervinding kunnen vertellen dat het evangelie van

vrije genade voor hen openging en dat Christus Zelf in de prediking meekwam. De Heilige Geest liet licht schijnen op Zijn woorden en Zijn werken. U mocht zien wie Hij zijn wil voor een zondaar die dat allerminst verdient. Wat een kracht ligt er dan in Zijn woorden, als Hij zo veel persoonlijk aan ons hart bevestigt: Ik ben Uw heil! Wat een ruimte is er bij Hem te vinden, Die het verlorene opzoekt en zaligmaakt. Juist dan gaan we iets verstaan van het wonderlijke werk dat de Heilige Geest wil doen onder en door middel van de prediking. Hij daagt ons voor de rechterstoel van God, opdat we onze schuld leren kennen. Maar daarmee zoekt Hij niet onze ondergang. Integendeel, Hij wil verslagen harten van de rechterstoel leiden naar het altaar, opdat zij in Christus' bloed vergeving en vrede zouden vinden.

(wordt vervolgd)

Middelharnis, A. Baars.

Apeldoornse Dogmatiek (16)

De schrift haar eigen uitlegster

De Schrift heeft het eerste, laatste en hoogste woord. Ze heeft voor de christelijke Kerk een absoluut gezag. Maar wat bedoelen wij daarmee? Met dat absolute gezag? Moeten wij alles letterlijk nakomen? Als de wet zegt: gedenk de sabbat-dag, moeten wij dan net als de Joden de rustdag op zaterdag vieren? Moeten we net als Verwoerd en de zijnen (zie zo nu en dan in het Reformatorisch Dagblad) op vrijdagavond beginnen met de sabbatsviering? Dan hebben we tenminste letterlijk het gezag van de Schrift erkend!

Van Genderen is van mening dat we zo letterlijk de Schrift en met name het Oude Testament niet moeten opvatten. Want de Schrift zegt meer over de sabbat. Met name in het Nieuwe Testament wordt duidelijk dat de sabbat een teken is van de rust die Christus Zijn Kerk bereid heeft en nog bereidt.

"De sabbat is een teken, en een schaduw van hetgeen komen moet, terwijl de werkelijkheid van Christus is (Kolossenzen 2:16, 17)" (94). Als het over het gezag van de Schrift gaat, moet men de gehele Schrift (tota scriptura) laten meespreken. Anders vervallen wij in fundamentalisme. Daarover straks meer.

Een van de belangrijkste uitgangspunten van de schriftuitleg (exegese) is dat de Heilige Schrift haar eigen uitlegster is. In 2 Petrus 1:20 (niet vers 19 zoals Van Genderen) beweert de apostel "dat geen profetie der Schrift van eigene uitlegging is."

De kanttekenaar merkt hierbij op, dat de uitlegging van de Schrift niet moet geschieden naar menselijk vernuft, maar naar de eenparige zin van de Heilige Schrift "die zelf allerbest haar mening verklaart".

Fundamentalisme

In het begin van deze eeuw kwam in de Verenigde Staten een beweging op die de strijd aanbond tegen moderne bijbelbeschouwingen: het fundamentalisme. Het ging haar om de verdediging van fundamentele leerstukken van het christelijk geloof. Een van haar principes was de leer van de inspiratie en het gezag van de Heilige Schrift. Fundamentalisten willen de Bijbel zoveel mogelijk letterlijk verstaan. Ieder christen moet in tongen spreken en in het duizendjarig rijk geloven, want de Bijbel spreekt daar toch duidelijk over? De kinderdoop moet afgewezen worden, want waar heeft Christus ooit geleerd dat kinderen gedoopt moeten worden?

Een ander uitgangspunt van de funda-

mentalisten is dat de Bijbel feilloos is. Van Genderen zegt dan in dit verband "om het betrouwbare Woord van God en de onfeilbare regel voor geloof en leven voor ons te zijn (vgl. Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 5) behoeft de openbaring, die God ons door de dienst van mensen gaf, niet vrij te zijn van alle oneffenheden". Met een beroep op W.J. Ouweel blijkt Van Genderen te doelen op het feit dat de betrouwbaarheid van de Schrift niet moet worden opgevat als "een logisch-theoretische aangelegenheid" maar een kwestie is van geloofsvertrouwen. Van Genderen zegt: "De Bijbel misleidt nooit." (96).

Maar een kleine toelichting op de "oneffenheden" zou hier wel op zijn plaats zijn. Is de Schriftkritiek ook niet met de constatering van kleine oneffenheden begonnen? Van Genderen wil die kant niet op, maar daarom zou juist een voorbeeld wel passen.

De uiteindelijke taxatie van het fundamentalisme valt positief uit. Liever fundamentalistisch dan volgeling van Berkouwer en Berkhof (respectievelijk Gereformeerd en Hervormd hoogleraar in de theologie, nu buiten dienst).

Water bij de wijn

In 1967 verscheen in de Hervormde Kerk het rapport Klare Wijn, door de Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk met algemene stemmen aanvaard (dan zullen er wel geen Gereformeerde Bonders bij geweest zijn!). Daarin wordt, evenals in het Gereformeerde rapport God met ons (1981), een nieuwe benadering van de Schrift bepleit.

Een nieuwe benadering! Het beroep op de Bijbel is nu selectiever dan vroeger. Zo noemt professor H. Berkhof, destijds een van de toonaangevende hoogleraren in de Hervormde Kerk, de lijdensaankondigingen van Jezus in het Evangelie onecht en Johannes 21, Jezus' verschijning aan de Zee van Tiberias, een legende. Hier wankelt het gezag van en het beroep op de Schrift.

"Klare Wijn" neemt dan ook afstand van degenen die de hele Bijbel met stelligheid als Gods Woord aanvaarden. Dat zou een fundamentalistische opvatting zijn: de Bijbel als het boek van de waarheden Gods. Daar kan men niets mee. Men beschouwt dat als een wettische en niet geestelijke benadering van de Schrift.

Nee, de Bijbel is in gesprek met ons

en wij met de Bijbel. Het is een tweegesprek, een dialoog en daarom is er in de nieuwe benadering sprake van "dialogisch schriftgezag". Gezag is dan pas gezag als ik ermee instem. Het komt erop aan wat waarheid voor mij is. Terecht constateert Van Genderen dat dit principe het pluralisme in de hand werkt: er zijn meerdere opvattingen over "waarheid" mogelijk.

Nu moet ik denken aan een bezoek dat Ds. Van de Weerd en ondergetekende deze zomer aan de Hollandse Kerk in Londen brachten. De historische voortzetting van de vluchtelingengemeente, waartoe in de tijd van de Tachtigjarige Oorlog vele landgenoten behoorden. Op mijn vraag aan de vriendelijke kosteres of hier de zuivere Waarheid nog te horen was, antwoordde zij heel verwonderd met: "Wat bedoelt u eigenlijk met de zuivere Waarheid?" De geest van Pilatus (Wat is Waarheid?) is blijkbaar nog steeds niet uitgestorven.

In de moderne opvatting van het schriftgezag gaat het vooral om het grote gebod van de liefde. Daardoor wordt inderdaad het Christelijk leven "losgemaakt van de concrete geboden van God". In gesprek met de Bijbel moeten wij in elke nieuwe situatie de wil van God opnieuw zien te formuleren. Mijns inziens een heel riskante onderneming. "Het wankelt, al wat zeker is", klaagde de psalmdichter al. Langs de snelweg kunnen we lezen: In de gordels of in de kreukels. Dat geldt zeker voor het moderne omgaan van de kerk met de Heilige Schrift. Er komen ongelukken van.

L.W. van der Meij.

Voor de jeugd

De Samaritaanse vrouw (23)

"God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid"

Joh. 4:24

Beste jongelui!

Wij zitten weer aan Jezus' voeten. Het onderwijs wordt voortgezet. Het is de lust van Jezus om onderwijs te geven. Het is tot welzijn van die Samaritaanse vrouw. Het is ook tot welzijn van ons.

Ik heb met deze weinige woorden, om te beginnen, al heel veel gezegd. En wat gezegd is, is echt wel de moeite waard om er over na te denken. Stel je voor: Wij zitten aan Jezus voeten.

Kennen jullie een betere plaats? Je kunt nergens beter verkeren, dan aan Zijn voeten. Want Hij is de allerhoogste Profeet en Leraar, die de verborgen raad en wil Gods tot des mensen verlossing volkomen heeft geopenbaard. Acht dat niet gering.

Misschien zegt iemand: Ik begrijp dat niet. Aan Jezus' voeten zitten, hoe kan dat nu? Het is natuurlijk "bij wijze van spreken". Want Jezus is in de hemel. Inderdaad! Maar Hij is ook op de aarde. Hij is overalteenwoordig. Hij is onder ons aanwezig, ook al zien wij Hem niet met onze natuurlijke ogen. Hij verkeert onder ons in het gewaad van de Heilige Schrift. Hij gaf onderwijs aan die Samaritaanse vrouw. Hij geeft ook onderwijs aan ons. Dat is toch geen kleine zaak, dacht ik. Onderwezen te worden door de Heere Jezus Zelf, en dan in die dingen die ter zaligheid van node zijn. Dat is toch wel het belangrijkste wat zich denken laat. Want we zijn allemaal rampzalige mensen. Dat is ook al weer zo'n uitdrukking, die veel gebruikt wordt. Doch de vraag blijft altijd: Beseffen wij wel wat het eigenlijk zeggen wil: De rampzaligheid onderworpen! Wij moeten sterven. Voor eeuwig verloren gaan. Eigenlijk moet ik het nog anders zeggen. Wij gaan niet verloren, maar wij liggen verloren. Beseffen jullie dat? Want die zijn er niet zo veel, die dat wezenlijk beseffen. Men hoort het wel en men gelooft het wel. En we gaan inmiddels rustig verder, alsof er niets aan de hand is. We zitten aan de voeten van de satan. En die geeft ook onderwijs. Doch niet in het goede, doch in het kwade. Hij geeft onderwijs op alle mogelijke manieren. Hij doet dit schriftelijk. Hij doet dit aanschouwelijk. En het kwaad, het onderwijs dat de Satan geeft, wordt ingedronken als water.

Wat is een mens van nature toch een ongelukkig mens. Gevoelen jullie je ook wel eens zo? Want het kwaad vindt altijd aansluiting aan ons hart. Want ons hart is boos. En dat vraagt alleen maar naar datgene wat boos is. Ik wou dat ik het anders zeggen kon. Maar ik moet jullie de waarheid zeggen. En de waarheid is niet anders, dan dat ons hart boos is van de jonkheid af. Dat is van onze ontvangenis af. Wie dat beseft zal het een wonder vinden, dat de Heere Zelf onderwijs geven wil, in die dingen die ter zaligheid van node zijn. Hij doet dat uit enkel liefde! Uit liefde, niet tot zulke lieve beste brave mensen, doch uit

liefde tot zondaren, die in hun bestaan vijanden zijn van Hem.

De Samaritaanse vrouw heeft met belangstelling Zijn onderwijs gevolgd. Het onderwijs van Hem, Die zij als een profeet had erkend. Zie vs. 19. Al heeft zij de volle inhoud van het woord "profeet" nog niet doorzien. Doch alles wordt niet op één dag geleerd.

Jezus had haar gesproken over het aanbidden van de Vader. God was Zijn Vader. Hij heeft het Zelf gezegd: Niemand heeft ooit God gezien, dan de Eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is. En Die heeft Hem ons verklaard. Hij heeft ook gezegd: Wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien. Want Ik en de Vader zijn één. Dat wil heel eenvoudig zeggen, dat niemand onderwijs omtrent de "Vader" geven kan, als Mij. Het is daarom de moeite waard om naar Zijn onderwijs te luisteren. Ik hoop dat er bij jullie de nodige aandacht voor is. Want Zijn onderwijs is van betekenis, niet alleen voor dit leven, maar zelfs voor de eeuwigheid. En die staat ons allemaal te wachten. De eeuwigheid! Wie denkt daar nog aan? De meeste mensen doen dat nooit. Men leeft in de tijd en denkt dat dood dood is. Al weet men krachtens opvoeding beter, dan is de werkelijkheid toch niet anders. En als het anders is, dan kun je dit gerust als een wonder beschouwen.

"God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid". Dat heeft Jezus dus gezegd. En daar is zoveel mee gezegd, dat het nooit ten volle uitgedrukt zal kunnen worden. Want God is groot en wij, kleine mensen, met een verduisterd verstand, begrijpen het niet. God is een oneindig volmaakt geestelijk Wezen. Van een geestelijk Wezen, kunnen wij ons eigenlijk geen voorstelling maken. Dat wordt nochtans veel gedaan. Men gaat zich dan God voorstellen, alsof Hij een gedaante zou hebben, net als wij. En dat heeft Hij niet. Wij kunnen omtrent Hem niets anders zeggen, dan wat Hij van Zichzelf in Zijn Woord geopenbaard heeft, En dat is heel veel. Hij doet zichzelf kennen door Zijn Namen. God heeft vele namen. Want de inhoud van Zijn wezen is in één naam niet uit te drukken. We onderscheiden: Eigennamen, Wezensnamen en Persoonsnamen. De eigennamen zijn: God, HEERE en Heere. Al die namen, die nog met meerderen te vermenigvuldigen zijn, hebben allemaal

een rijke betekenis. De Wezensnamen, worden ook wel Zijn eigenschappen of deugden, of volmaaktheden genoemd. Zij doen ons weten dat God onafhankelijk is. Dat Hij eenvoudig is. Dat Hij eeuwig is. Dat Hij onveranderlijk is. Dat Hij overalteenwoordig is. Dat Hij alwetend is. Dat zijn dingen, zaken, toch wel de moeite waard om er over na te denken. Daar komen dan nog zoveel andere deugden bij. Ik wil er nog enkele noemen: Zijn goedheid, genade, barmhartigheid, trouw, rechtvaardigheid, liefde, wijsheid, lankmoedigheid. Dat deze namen worden genoemd is geen overbodige zaak. Want de armoede van het geestelijk leven, is voor een groot gedeelte te verklaren, uit het feit dat men van deze namen geen weet heeft. Er staat in de bijbel, dat God een volk heeft overgebracht uit het rijk van de vorst der duisternis naar het koninkrijk van Zijn heerlijk en wonderbaar licht. En waarom heeft Hij dat nu gedaan? De bijbel geeft zelf het antwoord: Opdat men zou verkondigen de "deugden" van God. En hoe kan men die verkondigen, als men die niet weet? Daarom is het zo nodig, dat jullie deze dingen bijgebracht worden, opdat je er over na zoudt denken. Tot eer van God en tot het geestelijk welzijn van jezelf. Doen hoor! Het is echt niet erg als je er eens een nachtje voor wakker zoudt liggen. Iemand die je liefhebt, daar denk je graag aan. Daar hoor je graag goed en groot van spreken. En als het je niet interesseert, dan is dit geen bewijs van liefde. En liefde is eigenlijk het enige wat God vraagt. Hebt gij Mij lief? Naast de genoemde namen, komen dan ook nog de Persoonsnamen. God is een Enig God. Daar is maar één God. En dat ene Goddelijke Wezen bestaat in Drie Personen: Vader, Zoon en Heilige Geest. Ook daar kom je nooit over uitgedacht. Als jullie de twaalf artikelen kennen, dan worden de drie Personen daarin genoemd. Ook hun werkzaamheden worden er in genoemd. Het wordt elke zondag beleden: Ik geloof in God, de Vader enz. Gaan jullie nu maar verder. Want ik ben bang dat velen de twaalf artikelen niet uit het hoofd kennen. Ze hebben een geweldige inhoud. Want het gaat over God de Vader en onze schepping. God de Zoon en onze verlossing. God de Heilige Geest en onze heiligmaking. In deze drie zinnen komen jullie drie maal het woordje "onze" tegen. Daar zijn jullie dus bij inbegrepen. De Vader wordt bijzonder

de schepping toebedeeld, hoewel de Zoon en de Heilige Geest daarvan niet uitgesloten zijn. De Zoon wordt in het bijzonder de verlossing toebedeeld, hoewel de Vader en de Heilige Geest daar niet van uitgesloten zijn. De Heilige Geest wordt in het bijzonder de heiligmaking toebedeeld, hoewel de Vader en de Zoon daar niet van uitgesloten zijn. Ik hoop dat jullie begrijpen hoe belangrijk het is om met deze dingen bezig te zijn. Want we zijn allen goed geschapen. Wij zijn allemaal diep gevallen. We moeten allemaal verlost worden. En de Heilige Geest moet ons alle dingen leren. Dat het daarom maar veel jullie gebed zal mogen zijn: Heer' ai, maak mij Uwe wegen, door Uw Woord en Geest bekend..... Als jullie zo Gods aangezicht geduriglijk zoeken, dan zal Hij jullie Zijn heil doen zien. Hij heeft dat Zelf gezegd. En God liegt niet. Hij kan niet liegen. Gelukkig! Beseffen jullie dat? Ik moet weer gaan eindigen. Jullie aller vriend. Veel sterkte.

Ds. H.C. v.d. Ent.

CBB

CBB geeft "Reformatorisch Dagblad", "Koers" en "Terdege" in gesproken vorm uit

De CBB, Christelijke Bibliotheek voor Aangepaste Lectuur en Informatie te Ermelo biedt een keuze uit 14.000 ingesproken boeken. Daarnaast zijn er ook tientallen protestants-christelijke tijdschriften die ten behoeve van blinden en slechtzienden door de CBB op cassette worden uitgegeven. Sinds kort is het ook mogelijk om een abonnement te nemen op de gesproken uitgave van het "Reformatorisch Dagblad".

Dankzij de medewerking van het "Reformatorisch Dagblad" is de CBB in staat om dagelijks alle artikelen uit de rubriek "Kerkelijk Leven" en van de voorpagina in te lezen. Het "Reformatorisch Dagblad" verstuurt dagelijks de artikelen via een telefoonlijn naar de computer van de CBB. Daar wordt de tekst geprint en door vrijwilligers ingelezen. De cassettes gaan nog dezelfde dag de deur uit, zodat de abonnee de volgende morgen al kan luisteren naar het belangrijkste nieuws uit deze krant. De abonnementsprijs van de gesproken uitgave van het "Reformatorisch Dagblad" bedraagt f 40,- per jaar. Ook het reformatorisch familieblad "Terdege" en het christelijk opinie-

blad "Koers" worden door de CBB op cassette uitgebracht voor diegenen, die niet meer op de "gewone" manier kunnen lezen. Beide bladen verschijnen één keer in de veertien dagen. Een abonnement op deze uitgaven in gesproken vorm kost f 30,- per jaar.

Voor zowel proefnummers als abonnementen kunt u zich aanmelden bij de afdeling klantenservice van de CBB, telefoon: 03417-51014, toestel 533.

Boekbesprekingen

Ds. P. de Vries, **Het zout der aarde**, 196 blz., f 29,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden.

Dit boek gaat in op de werkelijkheid dat we in onze tijd leven in een post-christelijke samenleving. Velen hebben de kerk de rug toegekeerd. Ook in de kerken is er sprake van verval, zowel uiterlijk als innerlijk. De schrijver stelt de vraag aan de orde hoe in onze tijd het christelijk geloof beleden dient te worden. Vandaar de ondertitel van het boek: "Geloven en belijden in een geseculariseerde samenleving." De oplossing voor de huidige afval ziet de schrijver in een terugkeer tot God en Zijn Woord. In het boek wordt de rijkdom en de kracht van het klassiek christelijke geloof duidelijk gemaakt. Met name wordt gewezen op de rijke schat die er ligt in de drie formulieren van enigheid. Daarin is op kernachtige wijze de boodschap van de Bijbel verwoord. Het trof ons wat er geschreven wordt op de blz. 77 en 78 over Bijbelvertaling en bijbeltaal. Wie de taal van de Schrift prijsgaakt, raakt ook het pand kwijt dat God ons in deze taal heeft toebetrouwd. Het probleem van het niet bereiken van de 20e eeuwse mens ligt niet in de Bijbeltaal, maar in de verdorvenheid van het menselijke hart. Als de Heilige Geest het hart opent wordt de taal van de Bijbel verstaan. "De gemiddelde volwassene die belang heeft bij de inhoud van de Statenvertaling, is in vrij korte tijd in staat met dit taalgebruik vertrouwd te raken." Op blz. 178 wordt over de televisie geschreven. De vraag wordt opgeworpen of we welgemeend kunnen bidden: Leid ons niet in verzoeking, terwijl we een televisie in huis hebben. Toen in een interview aan wijlen Ds. R. Kok werd gevraagd of hij vaak televisie keek gaf hij het volgende antwoord: "Nooit. Ik heb alle vrije tijd nodig om te weten hoe het

hemellevens zijn zal. Ik wil straks geen vreemde zijn, als ik boven kom." We hebben maar iets van de inhoud kunnen weergeven. Vele goede zaken vinden we in dit lezenswaardige boek.

John Charles Ryle, **Wie Hem vroeg zoekt**, 76 blz., f 17,50, Uitgeverij De Groot Goudriaan, Kampen.

Opnieuw vinden wij hier een gedeelte van het boek "The Upper Room" van Ryle vertaald door J.J. Snijders. Ryle had met datgene wat nu vertaald is voornamelijk de jeugd op het oog. Hij schrijft op blz. 17: "Ik geef toe dat oprechte bekering nooit te laat komt, maar tegelijkertijd waarschuw ik je dat een late bekering zelden oprecht is." Op blz. 25 heb ik een vraagteken gezet bij de zinsnede: "Hoogmoed is

de oudste zonde op de aarde. Ja zelfs ouder dan de aarde." Laten we ter harte mogen nemen wat er staat op blz. 59 over de voortgang van de zonde in de mens: "Eerst verschrikt het hem, dan wordt het aangenaam, dan gemakkelijk, dan heerlijk, dan regelmatig, dan gewoon en dan verstokt! dan is de mens zonder berouw, dan halsstarrig, dan besluit hij zich nooit te bekeren en dan is hij verdoemd." Op blz. 64 lezen we: "Lees geen boek waarvan je niet zou willen dat God zegt: Laat het Mij eens zien."

De trouw van de HEERE is groot!

Vandaag, 28 oktober 1993, is het 40 jaar geleden dat onze geliefde ouders en grootouders

M.C. Tanis

en

W. Tanis - van Gernerden

in het huwelijk verbonden werden.

Nel en Arie
Maarten, Peter, Wilma
Bram en Sonja
Maryse, Maarten, Janwillem, Hein
Jaap en Annelies
Maarten, Ineke, Chris
Hans en Marga
Williamne, Jilke, Mariëlle
Marius en Nelly
Marco, Johan, Celine
Marianne

Tevens hoopt onze vader en grootvader D.V. zaterdag 6 november 40 jaar dienaar des Woords te zijn.

Oktober 1993
Rivierdijk 759
3361 BV Sliedrecht

Gelegenheid tot feliciteren:
voor allen buiten Sliedrecht op D.V. zaterdag 13 november van 14.40 uur tot 17.00 uur in de bovenzaal van de Christ. Geref. Kerk, Kerkbuurt 72 te Sliedrecht (ingang achterzijde).
U bent op deze receptie van harte welkom.

De kerkeraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Sliedrecht Centrum deelt u met dankbaarheid aan de Koning der Kerk mede, dat het D.V. zaterdag 6 november a.s. 40 jaar geleden is dat zijn predikant

ds. M.C. Tanis

bevestigd werd als dienaar des Woords in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Door Gods goedheid gespaard en bekwaamd is het zijn lust geweest al die jaren van die Koning te getuigen.

De kerkeraad wil dit gedenkwaardige feit niet ongemerkt voorbij laten gaan en nodigt u uit hem hiermede te feliciteren tijdens een receptie die gehouden wordt op

zaterdag 13 november

van 14.30 tot 17.00 uur in de grote zaal van het kerkgebouw Kerkbuurt 72, ingang zuidzijde.

Op 28 oktober a.s. is het eveneens 40 jaar geleden dat ds. en mevr. Tanis in het huwelijk zijn getreden. In eigen familiekring zal dit herdacht worden.

Moge de Heere het echtpaar Tanis bij de voortduur zegenen en tot een zegen stellen.

Kerkeraad Chr. Geref. Kerk
Sliedrecht C.
2e voorz.: L. v.d. Heuvel,
scriba: A. Heystek.

Voor AL uw:
boeken - bijbels - CD's
kantoorartikelen

Uw adres:

wij zijn er voor u

BOEKHUIS het KOMPAS

SCHERPENZEEL

Dorpsstraat 164, 03497-4355



**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

*Plaats uw
familieberichten
in*

Bewaar het Pand



**protestants
nederland**

**Sedert 1923
informatie over de
verhouding
Rome-Reformatie.**

Protestants Nederland voor:
verdieping, verbreding en actuali-
sering van de kennis van de
Reformatie en voorlichting over
het historische en hedendaagse
onderscheid tussen protestantis-
me en rooms-katholicisme.

**Vraag vrijblijvend het oktober-
nummer aan met o.a.:**

Het Hugenotenkruis

De Luther-Roos

*Protestantse
Heiligverklaring?*

*De noodzaak v/d kennis
van het wezen van de
R.K.-kerk*

*István Bocskay
(1556 - 1606)*

*Protestanten en de
Sterre der Zee.*

**Protestants Nederland
Antwoordnummer 91004
3009 WB Rotterdam
(geen postzegel)**

De Texelse herfst.

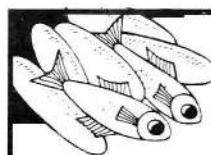
Genieten van prachtige natuur en wij-
de rust op een schitterend eiland. Bel
direct voor een vakantie in eigen sfeer.

Extra voordelige najaarsprijzen.

bungalowpark

De Verrassing

Oosterend Texel, telefoon 02220-18391



*brood
en vis*

UW HULP IS NODIG!

**Meer dan 8000 vluchtelin-
gen-patiënten staan inge-
schreven in de "Vredeskli-
niek".**

In dit jaar 1993 moet f 150.000.-
naar de Vredeskliniek worden
gestuurd.

**ONTVANGEN: f 79.000.-
NOG NODIG: f 71.000.-**

Dit werk moet doorgaan!
Wilt u daarvoor alstublieft ook hel-
pen met UW GIFT.

Het werk wordt gezegend.
Gods Woord wordt bekendge-
maakt. Het werk groeit. Hulp is
dringend nodig. Zij vragen niet aan
mensen om hulp. Zij bidden om
hulp.

**Postgiro 31 55 32
Stichting "Bonisa-Zending"**

Secretariaat: Schoolstraat 17, 2161 HB
Lisse, of op rek. 33.65.54.613 van
Rabobank te Lisse, t.n.v. Stichting
BONISA-zending. Gironr. van de
Rabobank 163525.

*Lezingen en informatie met of zonder
dia's voor verenigingen en scholen kunt
u aanvragen bij dhr. T. Schultink, tel.
05270-15063, Donaustraat 5, 8303 WL
Emmeloord.*

FINANCIËLE ADOPTIE



Miljoenen kinderen in de
Derde Wereld leven dagelijks
in een onbeschrijflijke nood.
Eén pennestreek en u brengt
verandering in een kinderleven.
Voor f 37,50 of f 40,- per
maand zorgt u voor voedsel,
kleding, christelijk onderwijs
en medische zorg.

Meld u aan als sponsor!

Postbus 560
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830-24288
Postbank 30.20.900
ABN-AMRO 50.98.11.566

**WOORD
& DAAD**